

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผ้าทอสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชน

The Production of Woven Textile Art Enhances the Local Economy's Revenue

สมจิต ขอนวงศ์

Somjit Konwong

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: jit_kw@hotmail.com

Received: Nov 27, 2024

Received in Revised: Dec 30, 2024

Accepted: Jan 01, 2025

บทคัดย่อ

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผ้าทอมือเพื่อนำไปสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดล้านนา ควรมุ่งให้ความสำคัญของการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาพัฒนาลวดลายประยุกต์ในพื้นผ้าให้เกิดแนวคิดใหม่ที่สร้างสรรค์และเกิดความสวยงามตามยุคสมัย สร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีเอกลักษณ์ มีการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ สร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนได้รับมาตรฐานชุมชน พัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองและแสดงเครื่องหมายการรับรอง เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

คำสำคัญ: ผลงานสร้างสรรค์, ศิลปะผ้าทอ, เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

The process of producing hand-woven fabric art in the Lanna group of provinces should concentrate on using local knowledge and resources to develop applied patterns in fabrics to create new, creative ideas and beauty in line with the times; develop local areas, build strong communities, be self-reliant; create jobs, generate income, and meet community standards; improve the quality of community products to be certified and display certification marks to promote product marketing; be accepted by consumers and foster confidence in them when they choose to purchase community

products both domestically and internationally.

Keywords: Creative works, woven art, community economy

บทนำ

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผ้าทอจากการสัมมนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ระหว่างผู้วิจัยกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ ประธานหอการค้าจังหวัดแพร่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เกี้ง นักวิชาการด้านศิลปการออกแบบปราณีผ้าทอ ประธานกลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยง และผู้ประกอบการผ้าทอ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผ้าทอกะเหรี่ยงนำไปสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดล้านนา เพื่อขอรับแนวคิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ พบว่า การที่จะยกระดับรายได้ของชุมชนจากผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีอยู่เดิมควรสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผ้าทอโดยผสมผสานระหว่างลวดลายที่ทันสมัยกับลวดลายดั้งเดิมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงของบ้านคางใจเป็นการทำทามากเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกายไปเป็นอย่างมาก ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนมากไม่ได้สวมใส่ผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชนเผ่าจึงเป็นผลที่ทำให้การสืบสานและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผ้าทอกะเหรี่ยงไม่ได้รับการต่อยอดและพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงจะต้องมีจุดเน้นที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เพื่อสร้างความดึงดูดใจให้กับผู้บริโภค และในความเป็นกะเหรี่ยง สวมผ้าทอที่เป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของบ้านคางใจเป็นสิ่งที่เหมาะสม เป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งความเป็นตัวตนของกะเหรี่ยง และถือเป็นจุดขายของผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจ เป็นผ้าทอที่สร้างความน่าสนใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น ยิ่งมีการนำเสนอเรื่องราว (Products Story) ของผ้าทอแต่ละผืนที่ได้สวมใส่ ยิ่งเป็นการสร้างมูลค่าให้กับสินค้า ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผ้าทอนำไปสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชน

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง (Product Design and Development)

การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจ ตำบลแม่เกี้ง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการวิจัย และทางทีมวิจัยได้ลงพื้นที่สอบถาม จัดสัมมนาทำให้ทราบแนวคิดและกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับการสร้างสรรค์ผ้าทอเพื่อยกระดับไปสู่เศรษฐกิจของบ้านคางใจ ดังที่ นายปัญญาพล ประสิทธิโสภณ ประธานหอการค้าจังหวัดแพร่ กล่าวว่า “คำว่าวัฒนธรรมไม่ได้แปลว่าลายกนก ไม่ได้แปลโบราณ วัฒนธรรมร่วมสมัยจะต้องอยู่ร่วมกับเราได้ ผ้าทอ เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่จะอย่างไรให้เป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย จะต้องทำเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อให้ได้กลุ่มใหม่สามารถสืบต่อและมีคนรุ่นใหม่เข้ามาสนใจที่จะเรียนรู้” (ปัญญาพล ประสิทธิโสภณ: 2563) ซึ่งแสดงให้เห็นรูปแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่มีความจำเป็นจะต้องเป็นลายเดิมที่มี

การสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ การสร้างสรรค์ผลงานที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมร่วมสมัยเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสนใจมากกว่า การสืบทอดความรู้และรูปแบบเดิมเป็นสิ่งที่ควรทำและต้องเปิดรับแนวคิดและแนวความคิดอื่นที่ทำให้ผลิตภัณฑ์เกิดการพัฒนา ต่อยอดและนำไปสู่ความเป็นสากลได้ อีกทั้งรูปแบบ ลวดลายที่ตรงกับความต้องการของสังคมใหม่เป็นสิ่งที่ผู้ที่ผลิตผลงานผ้าทอจะต้องคิดและตั้งคำถามเพื่อพัฒนาแนวทางและยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแม่มครูประนอม ทาแปง ศิลปินแห่งชาติ สาขาประณีตศิลป์-ศิลปะการทอผ้า พ.ศ. 2553 กล่าวเพิ่มเติมว่า “ผ้าทอเริ่มแรกที่เราสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดแพร่ระดับประเทศ ระดับต่างประเทศ จนเป็นศิลปินแห่งชาติ ศิลปินแห่งชาติ สาขาประณีตศิลป์-ศิลปะการทอผ้า พ.ศ. 2553 ลายจากแบบโบราณ ดั้งเดิม มีเรื่องเล่าในผ้า โคมชัย หมายถึงแสงสว่าง ชัยชนะ ลายผ้าจะมีนกคุ้ม หมายถึงปกปักษ์รักษาคุ้มครองผู้สวมใส่ และคิดค้นลายผ้าใหม่ ๆ ขึ้นมาตลอด” (ประนอม ทาแปง: 2563)

การรักษาแนวคิด เอกลักษณ์ดั้งเดิม การสร้างเรื่องเล่าจากผลงานเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริม และในแนวทางเดียวกันก็มีการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบใหม่ให้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองกับความต้องการของสังคมร่วมสมัย เพื่อยกระดับสินค้าให้มีมูลค่ามากยิ่งขึ้น การออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเพียงเพื่อใช้ในครอบครัว ซึ่งหมายถึงการสร้างงานให้กับครอบครัว โดยที่การออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์นั้นเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือ ใช้แนวคิดสร้างสรรค์ การประยุกต์องค์ความรู้เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์ ในการสร้างงานผ้าทอซึ่งมีลักษณะการทำเป็นขั้นตอน และในแต่ละขั้นตอนก็ต้องใช้ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ รวมทั้งบางขั้นตอนก็ต้องใช้กำลังในการทำงาน แม้ว่าในลักษณะของงานทอผ้านั้นอาจมีมุมมองว่าเป็นของผู้หญิงแต่กระบวนการก่อนที่จะขึ้นรูปผ้าทอก็ต้องอาศัยกำลังแรงงานจากผู้ชาย อีกทั้งปัจจุบันการทอผ้าก็ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ผู้หญิง ดังเช่น ประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศที่ผู้ชายต้องหาเลี้ยงครอบครัวนั้น การย้อมสี การตัดเย็บขึ้นรูป เป็นงานที่ผู้ชายต้องทำทั้งสิ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้การสร้างสร้งงานผ้าทอจึงไม่มีข้อจำกัด และใครก็ตามที่มีความสนใจและมีความสามารถก็ทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นางสาวยุรีพรณ แสนใจยา ได้แสดงแนวคิดไว้ว่า “ผ้าทอผสมผสาน ย้อมห้อม ลายดินจก รูปแบบของผลิตภัณฑ์ ผสมทั้งผ้าทอ ย้อมห้อม ผู้ชายก็ทำได้ การปัก การขึ้นรูป การออกแบบงานที่ผ่านมามีได้ทำงานร่วมกับราชทัณฑ์ จังหวัดเชียงราย งานฝีมือเกี่ยวกับผ้าเป็นของผู้ต้องขังจังหวัดเชียงราย รูปแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ อยู่ร่วมกัน การปรับเปลี่ยนรูปแบบในหลายๆ รูปแบบ” (ยุรีพรณ แสนใจยา: 2563) สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนั้นไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายต่างก็สามารถทำได้หากมีความรู้ มีความสามารถ ความสนใจและประสบการณ์ในการเรียนรู้ เพราะการสร้างผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดนั้นต้องอาศัยประสบการณ์และแนวคิดที่หลากหลาย นำมาประยุกต์เพื่อสร้างผลงานให้เกิดมูลค่าและเป็นที่ต้องการของสังคมจึงจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ต่อไป การออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และต้องมีความเป็นเอกลักษณ์เดิมของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไว้ เพื่อรักษาความดั้งเดิมของผลิตภัณฑ์และประยุกต์เข้ากับสังคมร่วมสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ

นายอานนท์ พลแหลม ได้แสดงแนวคิดที่ว่า “เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อนุรักษ์ความคงเดิม, อรรถประโยชน์ การใช้งานดี, การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ตอบโจทย์ลูกค้า และคุณภาพสินค้า กับราคาต้องสัมพันธ์กัน” (อานนท์ พลแหลม: 2563) การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของคนสมัยใหม่ย่อมได้กับการตอบรับเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น และการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่นั้นมีความจำเป็นต้องรักษาความดั้งเดิมให้ได้ ต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้าน (อรรถประโยชน์) ตอบสนองกับการใช้งานตามยุคสมัย เช่น ความคล่องตัว สุกภาพ เป็นต้น และการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่หรือพัฒนาสิ่งเดิมที่มีต้องสัมพันธ์กับการใช้งานร่วมกับสังคมร่วมสมัยได้อย่างลงตัว

แนวทางอย่างหนึ่งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงในด้านการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของผืนผ้าที่ใส่นั้น ดังที่นางสาวยุริพรรณ แสนใจยา ได้แสดงความคิดเห็นว่า “การสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นเกิดมีมูลค่าขึ้นมา เพราะผู้บริโภคเมื่อซื้อสินค้าแล้วหากมีเรื่องเล่าหรือเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ มีความเป็นมา มีความสำคัญอย่างไร ย่อมทำให้มีความภูมิใจ มีความต้องการสินค้านั้น” (ยุริพรรณ แสนใจยา: 2563) การเล่าเรื่องราวของแต่ละผลิตภัณฑ์เป็นการสร้างคุณค่าให้กับสินค้านั้น เป็นการสร้างมูลค่าให้กับผ้าทอกะเหรี่ยงเนื่องจากผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าและได้รับทราบเรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์หรือลวดลายที่ปรากฏย่อมมีความสนใจในผืนผ้าทอ เป็นสิ่งที่ เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอ มีความเป็นท้องถิ่นของผ้าทอผืนนั้น การนำเป็นท้องถิ่นเสนอในสินค้าเป็นสิ่งที่ ต้องมีการดำเนินการเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของท้องถิ่น และการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าทอใน บางครั้งต้องอาศัยความทันสมัยด้านนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยเพื่อยกระดับ มาตรฐาน รวมถึงการสร้างสรรค์ผลงานผ้าทอที่มีความแตกต่างไปจากรูปแบบเดิมที่ชาวบ้านในท้องถิ่น ใช้กัน ซึ่งสอดคล้องกับนายอานนท์ พลแหลม ได้แสดงความคิดเห็นว่า “พัฒนาสินค้าโดยการนำเอาความ เป็นท้องถิ่นใส่ไปในสินค้า การนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการทำให้สินค้าทันสมัย ความคิดสร้างสรรค์ สวยงาม โดยใช้ความรู้ทางศิลปะ การ mix สี” (อานนท์ พลแหลม: 2563) การยกระดับสินค้าผ้าทอ กะเหรี่ยงจะต้องมีการรักษาความเป็นผ้าทอท้องถิ่นให้ปรากฏในสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภคเห็นถึงคุณค่าของ ผ้าทอ ซึ่งจะต้องมีการประยุกต์เอาเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาช่วยเพื่อพัฒนารูปแบบสินค้าให้สวยงาม การสร้างสรรค์ผืนผ้าให้ทันสมัยเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถใช้ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม การสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ ๆ บนผืนผ้า การใช้ความรู้ทางด้านศิลปะมาประดับสร้างสรรค์และตกแต่ง รวมถึงการสร้างรูปแบบ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงให้เกิดความทันสมัยเพื่อตอบสนองกับ ความต้องการของคนในสังคมใหม่ ซึ่งในกระบวนการด้านเทคโนโลยีจำเป็นต้องมีการส่งเสริมจากส่วน งานที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงให้มีคุณภาพ และมีการพัฒนา นักออกแบบในท้องถิ่นเพื่อให้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความ เป็นสากลนิยม ซึ่งสอดคล้องกับนางสาวภาณุมาศ สายสำเภา ได้แสดงความคิดเห็นว่า “พัฒนาและส่งเสริม ผู้ประกอบการ เป็นส่วนงานเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เฉพาะเกี่ยวกับผ้าพื้นเมืองจังหวัดแพร่

ทุกอย่าง สร้างกลุ่ม Young designer เพื่อเป็นนักออกแบบรุ่นใหม่ รวมถึงผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถในการออกแบบ ในรูปแบบสากลนิยม ให้ผู้ประกอบการกำหนดแบรนด์ ตัวผ้าพื้นเมือง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ มีอัตลักษณ์ของตนเอง ดูแปลกตาสามารถให้สินค้าเข้าถึงทุกกลุ่มระดับบน ระดับกลาง และระดับล่าง” (ภาณุมาศ สายสำเภา: 2563) การยกระดับผลิตภัณฑ์หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จะต้องพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา รูปแบบและเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ การสร้างจิตตระหนักรู้ให้กับกลุ่มผู้สนใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่จะเป็นตัวแทนรุ่นใหม่ในพื้นที่บ้านคางใจ ให้เกิดความเข้าใจในเอกลักษณ์ความเป็นผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจ เพื่อให้กลุ่มคนรุ่นใหม่เกิดแนวคิดในการยกระดับและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค การสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าย่อมเป็นที่ดึงดูดผู้บริโภคได้ยิ่งขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น การสร้างสรรค์งานผ้าทอกะเหรี่ยงเป็นสิ่งที่ต้องใช้องค์ความรู้และประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับแม่ครูประนอม ทาแปง ได้แสดงความเห็นว่า “การคิดค้นลายผ้าใหม่ๆ เป็นการดึงดูดลูกค้าที่สนใจลายใหม่ๆ และตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ได้สอบถามมา การสร้างลายด้วยการลงกราฟก่อนเพื่อแกะลาย มีเทคนิคคอมพิวเตอร์ในการออกแบบลวดลาย โดยมีทีมงานศูนย์เรียนรู้ผ้าจากเมืองลอง หรือผู้ที่สนใจจะเข้ามาเรียนรู้ ผ้าลายจกทำเป็นผ้าคลุมเตียง เพิ่มราคา มูลค่าของสินค้าได้ ซึ่งสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงกว่าราคาปกติมาก” (ประนอม ทาแปง: 2563) การพัฒนารูปแบบสินค้าจะต้องมีการนำเสนอลวดลายใหม่ ๆ ให้กับผู้บริโภค เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้กับผู้ที่สนใจ การสร้างสรรค์ลวดลายจะต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญที่ได้รับการถ่ายทอดมาเป็นอย่างดี การสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดมีมูลค่าเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตมีความต้องการ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาและยกระดับตนเองให้มากขึ้น การปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้เข้ากับสากลสมัยเป็นสิ่งที่ต้องกระทำและได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมแก่การใช้งานในสังคมอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนางสาวมิลินดา สัตยสุนทร ได้แสดงความเห็นว่า “ผ้าทอกะเหรี่ยงหรือย่าม รูปแบบไม่สามารถใส่ในงานแบบเป็นทางการได้ ต้องประยุกต์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการสวมใส่เสื้อผ้าได้ทุกโอกาส พัฒนาเป็นรูปแบบที่เป็นทางการขึ้น เป็นการเพิ่มกลุ่มลูกค้า” (บัวโรย จันทรศรีแก้ว: 2563) การสร้างสรรค์ผลงานจากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่เป็นสิ่งที่ทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นเกิดมีมูลค่าที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามสากลสมัย ผ้าทอกะเหรี่ยงเป็น การสร้างสรรค์ลวดลายบนผืนผ้าที่มีความเด่นชัด แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดความทันสมัยและเหมาะสมกับการทำงานในโอกาสต่าง ๆ จะทำให้เป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

การถ่ายทอดและการเรียนรู้ผ้าทอกะเหรี่ยง (Transferring and Learning of Knowledge)

การสืบทอดองค์ความรู้ด้านผ้าทอสำหรับเยาวชนหรือผู้ที่มีความสนใจเป็นสิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริมเนื่องจากในปัจจุบันมีผู้ที่สามารถสร้างสรรค์ผ้าทอกะเหรี่ยงเหลือในชุมชนน้อยลง

ซึ่งส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นพ่อแม่ และการสืบทอดความรู้ด้านผ้าทอกะเหรี่ยงมีน้อยมากเนื่องจากเยาวชนไม่เกิดความสนใจในการทอผ้าเพราะเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มาก เป็นสิ่งที่ต้องใช้ความใส่ใจในรายละเอียดต่าง ๆ และเป็นการเสียเวลาในการนั่งทอผ้าซึ่งกว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอหนึ่งผืนต้องใช้เวลาานและอาจไม่คุ้มค่างับราคาที่ขาย ซึ่งการส่งเสริมเพื่อให้เยาวชนหรือผู้ที่สนใจในงานผ้าทอเกิดความตระหนักหรืออยากจะเรียนรู้เกี่ยวกับผ้าทอเป็นสิ่งที่ต้องรีบดำเนินการเพราะจำนวนผู้ที่ฝีมือในด้านการทอเหลืออยู่น้อยรวมถึงอาจสอนไม่ได้เนื่องจากป่วย การสร้างจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนได้รู้จักความสำคัญของผ้าทอ รู้จักความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของผ้าทอกะเหรี่ยงเป็นสิ่งที่จะทำให้เยาวชนได้เกิดความหวงแหนในศิลปะการทอผ้ากะเหรี่ยง สอดคล้องกับนางบัวโรย จันทรศรีแก้ว กล่าวว่า “การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เด็กรู้จักตนเอง เห็นความสำคัญ อยากปกป้อง ดูแล สืบต่อวัฒนธรรม” (อานนท์ พลแหลม: 2563) องค์ความรู้ด้านการทอผ้ากะเหรี่ยงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ที่มีความสามารถด้านผ้าทอได้สร้างสรรค์ผลงานผ้าทอได้อย่างประณีตและสวยงาม การปลูกฝังให้เยาวชนได้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจเป็นการสร้างให้เยาวชนได้รู้จักตนเอง เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมการทอผ้า อยากที่จะสืบสานศิลปะผ้าทอ เกิดความหวงแหนอยากเรียนรู้ที่จะปกป้องเอกลักษณ์และวัฒนธรรม และในการสร้างความตระหนักนั้นจะต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้และการถ่ายทอดที่ดีเพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นได้รู้จักท้องถิ่นตนเอง และต้องชี้ช่องทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอ สอดคล้องกับแม่ครูประนอม ทาแปง กล่าวว่า “การเข้ามาถ่ายทอดความรู้และทักษะทางด้านการทอผ้าจากแม่ครูประนอม ทาแปง ทำให้เกิดการตื่นตัวของคนในพื้นที่ และมองเห็นการสร้างรายได้จากการทอผ้า และทำให้มีความต้องการจะพัฒนาตนเองทางด้านทักษะและมีมือการทอผ้า” (จันทรเพ็ญ คำเหลือง: 2563) การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านผ้าทอ กระบวนการสร้างสรรค์ผ้าทอเป็นความร่วมมือจากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านผ้าทอได้มาชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เรื่องผ้าทอมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย ไม่เกิดความสับสน รวมถึงจะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้ถ่ายทอดเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะด้านผ้าทอจึงเหมาะสมที่จะถ่ายทอดและสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนและผู้สนใจด้านผ้าทอได้เป็นอย่างดี รวมถึงชี้แนะแนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์หลังจากการเรียนรู้ให้มีการพัฒนารูปแบบผลิตให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง “วัฒนธรรมร่วมสมัยจะต้องอยู่ร่วมกับเราได้ เช่น ผ้าทอ ผ้านันมือ ผ้าหม้อห้อม เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่จะอย่างไรให้เป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย ลูกค้าของเราอาจจะเป็นคนรุ่นใหม่ก็ได้ จะต้องทำเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อให้ได้กลุ่มใหม่สามารถสืบทอดและมีคนรุ่นใหม่เข้ามาสนใจที่จะเรียนรู้ รัฐเข้าไปช่วยเหลือโดยการอบรม ซึ่งการดำเนินการผ้าหม้อห้อม ผ้านันมือ ไปสู่สากล การเผยแพร่ เพื่อให้คนรับรู้” (ปญฺจพล ประสิทธิโสภณ: 2563)

เครือข่ายความร่วมมือผ้าทอกะเหรี่ยง (Network cooperation)

เครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ผ้าทอและการส่งเสริมด้านการนำผ้าทอเข้าสู่ตลาดย่อมต้องอาศัยความร่วมมือเป็นเครือข่ายให้การส่งเสริมและสนับสนุนกันอย่างต่อเนื่องการเข้ามามีส่วนร่วมด้านเครือข่ายผ้าทอทั้งภาครัฐและเอกชนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดในการสร้างสรรค์ผ้าทอ รวมถึงการเปิดพื้นที่ชุมชนให้เป็นที่รู้จักในสังคม สอดคล้องกับนางจันทร์เพ็ญ คำเหลียง กล่าวว่า “การเข้ามาของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อยกระดับผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำให้ผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจเป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคมมากยิ่งขึ้น” (จันทร์เพ็ญ คำเหลียง: 2563) การสร้างความร่วมมือในการพัฒนาและยกระดับผ้าทอกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกะเหรี่ยง เป็นสิ่งที่เล่าเรื่องราวของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านคางใจที่มีการสืบทอด และสิ่งเหล่านี้ย่อมมีคุณค่าทำให้เกิดความสนใจในผลิตภัณฑ์ผ้าทอ การเปิดพื้นที่เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจได้รับการยอมรับจากสังคมเกิดขึ้นจากการเข้ามาช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจ การดำเนินการในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ใหม่และประยุกต์เข้ากับสังคม เป็นการส่งเสริมด้านเครือข่ายเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าผ้าทอให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ นางสาววิภากรณ์ ราชฟู กล่าวว่า “ทำโครงการร่วมกับชุมชน ผู้ออกแบบลงไปหาผู้ผลิต มีการถ่ายทอดให้กับเยาวชน การรับวัฒนธรรมจากที่อื่นเข้ามาผสมผสานกับผลิตภัณฑ์ของเรา ซึ่งต้องคงองค์ความรู้ดั้งเดิมไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นลายประยุกต์ใหม่ออกมา ไม่ใช่ลายดั้งเดิม ซึ่งผู้ซื้อจะถามว่าลายอะไร เราไม่สามารถตอบได้ วัฒนธรรมสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเรื่องราว เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การจัดงาน สาธิต ความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมอนุรักษ์ให้มีการแต่งผ้าไทย ผ้าทอ ผ้าพื้นเมือง พุดคำเมือง สรรวญผู้ประกอบการผ้าทอ ผ้าไทย” (วิภากรณ์ ราชฟู: 2563) การส่งเสริมให้กลุ่มผู้สร้างสรรค์ผลงานผ้าทอได้เกิดการพัฒนาและต่อยอดไปในระดับที่สูงขึ้น ต้องมีการเริ่มจากสร้างเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดความรัก ความหวงแหนในความเป็นชุมชนกะเหรี่ยง การเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนและปรับรับเอาวัฒนธรรมใหม่เข้ามาประยุกต์ตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานผ้าทอ ความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาความรู้เพื่อยกระดับผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานหลายภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วม การเปิดพื้นที่เพื่อให้เกิดการแสดงสินค้าผ้าทอกะเหรี่ยงหรือหน่วยงานที่นำเอาผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจไปแสดงในงานต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดรายได้สำหรับคนทอผ้าและมีกำลังใจในการสร้างสรรค์ผ้าทอ สำหรับการเปิดพื้นที่ทางด้านการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ทำได้โดยผ่านการพัฒนารูปแบบลวดลายและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสวมใส่เพื่อให้เกิดความเหมาะสม กับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะตรงกับความต้องการของลูกค้ามากกว่าเพราะกลุ่มลูกค้าที่ไม่ใช่คนในพื้นที่บางกรณีก็ไม่สามารถสวมใส่ได้ตามสมัยนิยม ซึ่งสอดคล้องกับนายปัญญาพล ประสิทธิ์โสภณ กล่าวว่า “รูปแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ในมุมมองของลูกค้า พฤติกรรมของผู้ซื้ออยากได้อะไร การผลิตสินค้าขึ้นมาหนึ่งชิ้นจะต้องมีคนซื้อ ซึ่งเรียกว่า “ลูกค้า” พฤติกรรมของลูกค้า หรือพฤติกรรมของผู้ซื้อ

เขาอยากได้อะไร สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือพฤติกรรมของผู้ซื้อ สอบถามผู้ซื้อว่าอยากได้แบบไหน สินค้าที่เรามี ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อหรือไม่ ไม่ใช่เราผลิตอะไรก็ได้ ซึ่งเป็นจุดอ่อนของสินค้าทุกตัว ถ้าหากไม่สนใจพฤติกรรมของผู้ซื้อของลูกค้า จะทำให้สินค้าชิ้นนั้นไปไม่รอด ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของสินค้าชิ้นนั้น ๆ ไม่ใช่เรามีสินค้าอะไร ต้องดูว่าเราต้องการขายสินค้าให้ใคร ดังนั้น วิชาการตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญและควรนำมาใช้ ดังนั้นเราจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย” (ปัญญาพล ประสิทธิโสภณ: 2563) การสร้างสรรค์ลวดลายเพื่อตอบรับกับความต้องการของลูกค้าเป็นสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องศึกษาเป็นลำดับแรก การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ดีต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมความต้องการของผู้ใช้ การสอบถามหรือสำรวจความต้องการเบื้องต้นลำดับแรกเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับการออกแบบ ซึ่งผลิตภัณฑ์จะได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเป็นอย่างดีหรือขายได้ดีและมีราคาที่เหมาะสม การศึกษาการตลาดสินค้าเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้ตรงกับความต้องการของสังคม

สรุป

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอจะเรียงที่ต้องเน้นในเรื่องของการสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่และสิ่งที่แสดงถึงความเป็นพื้นที่ความเป็นกะเหรี่ยงซึ่งเป็นจุดขายที่ดีที่สุด เช่น ลวดลาย ความหมาย ต้องมีการเล่าเรื่องราวของผืนผ้าทอ และในเรื่องการสร้างสร้างสรรค์รูปแบบผลิตภัณฑ์จะต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมร่วมสมัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม การนำเอาคนที่มีความทักษะ ประสบการณ์ และมีความคิดสร้างสรรค์มาร่วมสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์จะทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของสังคมได้ ทั้งทางด้านรูปแบบ ลวดลาย ที่สอดคล้องกับความต้องการตามสากลนิยม และสามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

ปัญญาพล ประสิทธิโสภณ ประธานหอการค้าจังหวัดแพร่ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม, วันที่ 24 มิถุนายน 2563.

ประนอม ทาแปง ศิลปินแห่งชาติ ปราชญ์ท้องถิ่น ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม, วันที่ 24 มิถุนายน 2563.
 ยურიพรรณ แสนใจยา รองผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม, วันที่ 24 มิถุนายน 2563.

อานนท์ พลแหลม นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม, วันที่ 24 มิถุนายน 2563.

ภาณุมาศ สายสำเภา นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม, วันที่ 24 มิถุนายน 2563.

บัวโรย จันทรศรีแก้ว ประธานกลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านคางใจ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม, วันที่ 24 มิถุนายน 2563.

จันทรเพ็ญ คำเหลือง ผู้ประกอบการผ้าทอ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม, วันที่ 24 มิถุนายน 2563.

วิภากรณ์ ราชฟู นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม, วันที่ 24 มิถุนายน 2563.